



TILVÆKST Grovfoder nr. 14, 2. juni 2023

Indhold

- **MARK**
 - Aktuelt i græs
 - Aktuelt i majs
 - Aktuelt i roer
- **VANDING**
 - Aktuelle overvejelser omkring vanding
 - Mulighed for forøget vandingstilladelse?
- **REGLER OG TILSKUD**
 - PLG-tilsagn med slæt må tidligst slås den 21. juni

MARK

Aktuelt i græs

Af planterådgiver Thomas Harbo

De meget tørre forhold giver anledning til overvejelser om gødskning af markerne.

Med vanding

Første slætrunde er ikke mere end overstået, førend de tørre forhold giver anledning til overvejelser om vanding, gylle og gødskning. Har du tilstrækkelig vandingskapacitet til dine slætmarker, er der indtil videre ikke nogen grund til at ændre på strategien. Det gælder blot om at holde på med vanding efter behov og udbringe gylle og handelsgødning efter ajourført plan. Stiger temperaturen til over niveauet 25 °C, får du ikke ret megen tilvækst for din vanding, da græsset ikke har nogen betydelig vegetativ vækst under de varme forhold. Derimod kan du forvente, at en græsmark, der ikke er knastør, langt hurtigere bliver grøn og producerer igen, når forholdene igen passer græsset bedre.

Uden vanding

Har du derimod ikke mulighed for at vande, eller har du kun begrænset kapacitet, er der grund til at justere i planen. Det er selvfølgelig vanskeligt at lægge en egentlig strategi, da vi jo af gode grunde ikke ved, hvornår der igen kommer så megen nedbør, at situationen bliver "nulstillet". Aktuelt skal du imidlertid overveje følgende:

- Er markerne tørre, skal du hverken udbringe gylle eller tildele handelsgødning. Vent indtil vejret er slået om, og der er kommet så megen nedbør, at græssets vækst er "normaliseret".
- Udbring ikke gylle senere end tre uger før slæt, som er reglerne for afgasset gylle ved nogle anlæg, eller handelsgødning nærmere end to-tre uger før slæt. Skal markerne afgræsses, skal der gå mindst fire uger fra gylleudbringning til afgræsning. ARLA har ikke specielle regler for gylleudbringning før slæt men anbefaler en afstand på fire uger.
- Når græsset stresses af tørke og høje temperaturer, begrænses den vegetative vækst til et minimum, og planterne sætter frøstængler. Når græsserne har sat stængler, vil de ikke bare igen begynde med vegetativ bladvækst, når forholdene på ny er til det. Ofte vil de skulle "nulstilles" med slæt eller afpudsning førend den vegetative vækst

bliver optimal igen. I en tørkeperiode fortsætter rødkløver væksten noget længere end græsserne, og ofte vil der også være behov for at pudse de mange gamle blomsterstængler af, da de er tungt fordøjelige. Hvornår, der er behov for afpudsning eller slæt, kan ikke sættes på nogen formel, men må vurderes i hvert tilfælde.

Tilpasning af gødskningsstrategi og tjek af marker i august

Desværre kan tørke nu få stor betydning for græsmarkerne fremover. Hvor længe varer det ved, og hvor tørt bliver det? Hvor stor en andel af markerne kan du vande, og hvor meget gylle tildes disse marker? Hvornår får de gylle sidste gang? Det har alt sammen betydning for, hvor meget og hvordan græsset påvirkes af den nuværende situation, og det findes der ikke noget éntydigt svar på. Hvis det varer længe inden situationen normaliseres, bør du kontakte din planterådgiver, så I sammen kan lægge en plan for græsmarkerne hen over sommeren. Det kan være en hård periode at komme igennem for markerne, så det kan være en god idé at gå markerne igennem i august og få pillet de marker ud, som ikke skal blive liggende et år mere.

Aktuelt i majs

Af planterådgiver Peter Siebert

Planlæg sidste majssprøjtning i forhold til tidspunktet for radrensning og isåning af græsefterafgrøde, hvor der bør være en uges afstand mellem sidste ukrudtssprøjtning og radrensning og isåning af græsefterafgrøden. Enkelte risikomarker kan have behov for ekstra tilførsel af bor og mangan pga. de tørre forhold i marken.

Afsluttende ukrudtsbekæmpelse

Majsen gror hurtigt og anden sprøjtning er i gang. Derfor skal der også være fokus på, at nogle midler kun er godkendt indtil majsens 6-bladstadiet. Det gælder blandt andet for Starane 333 HL m.fl., samt Harmony 50 SX og Onyx EC; se den fulde liste over de forskellige midlers godkendelser i TILVÆKST Grovfoder nr. 11.

Når denne udgave af TILVÆKST Grovfoder bringes, er vi gået ind i juni måned, og selvom foråret har været lidt senere end normalt, er majsen godt i gang og gror hurtigt i det lune vejr. Derfor skal der gøres nogle tanker om hvilken sprøjtning, der bliver den sidste, inden majsen skal radrenses og isås græsefterafgrøde. Som de fleste husker, skal der gå en uge mellem den sidste sprøjtning og radrensning for at undgå at skader på græsefterafgrøden efter anvendelse af MaisTer og en lille uges tid efter mesotrion-produkter (Tocalis, Starship Max m.fl.). Nogle vil være ved at lave anden sprøjtning på nuværende tidspunkt, og andre vil først være ved at lave den første ukrudtssprøjtning, T1-sprøjtning, i de marker, hvor der er brugt Roundup og DFF før fremspiring af majsen. I sidstnævnte marker bør strategien tilpasses planen for såning af græsefterafgrøden. En overvejelse kan være at nøjes med én ukrudtssprøjtning og 7-10 dage senere radrense og iså græsefterafgrøden. Ofte fortrydes det dog, at der ikke blev lavet en opfølgende anden sprøjtning inden radrensning. Vær derfor meget kritisk når markerne efterses efter første sprøjtning. Efter isåning af græsefterafgrøde er det kun muligt at bruge et mesotrion-produkt (Tocalis, Starship Max m.fl.), som dog er ret effektiv mod eksempelvis sen fremspirede sort natskygge. Majsen skal radrenses og isås græsefterafgrøde, når den står med 6-8 blade. I næste udgave af TILVÆKST Grovfoder kan du læse mere om radrensning og isåning af græsefterafgrøde, samt eftergødsning af majs.

Risiko for afgrødeskader

Vi har set nogle eksempler på sprøjtninger, som har givet afgrødesvidninger. Det er især midlerne Onyx og Fighter 480, som kan være hårde ved afgrøderne under de nuværende forhold, hvor især stor lysindstråling øger risikoen. For at begrænse risikoen for afgrødeskader bør du ikke sprøjte midt på dagen med de to midler, men derimod om morgenen så midlerne får tid til at trække ind i bladene, inden solen står højest. Hele generelt bør du undgå at sprøjte, når temperaturen overstiger 24-25 °C.

Mangan- og bormangel

Der er i skrivende stund ikke meget nedbør at finde i femdøgnsprogosen, og det tørre vejr giver anledning til flere overvejelser end blot om, hvorvidt der snart skal vandes. Majsen har endnu ikke behov for vand, men ligesom vi kender det fra vårsæden, giver tørke også andre problemer end blot vandmangel. Tørke medfører ofte manganmangel i

vårsæden, som omtalt i tidligere udgave af TILVÆKST Grovfoder. Derfor ledes tankerne nu også hen på, om majs også har behov for en ekstra forsyning med mangan.

Forsøgsresultater, mangan og bor

Majs er kun middelfølsom overfor manganmangel og i Landsforsøg i perioden fra 2014-2017 er der ikke-signifikante merudbytter fra 0,2 til 7,1 afgrødeenheder, svarende til 20 til 710 FE/ha for at tilføre Biomangan 180 to gange på hhv. 4-6 bladstadiet og igen 14 dage senere. Forsøgsresultaterne er ikke signifikante, og der er stor variation imellem forsøgene.

Udover mangan er det også relevant at diskutere behovet for at tilføre ekstra bor til majs. Årsagen til mangan- og bormangel er forskellige. Hvor mangan bliver utilgængeligt for planterne, når jorden under tørre forhold bliver iltet, skyldes bormangel ofte en nedbørsrig periode, som udvasker den plantetilgængelige bor, efterfulgt af en tør periode. Bor optages af planten passivt, når planten optager vand. I Landsforsøg fra 2014-2018 er der ikke-signifikante merudbytter fra 1,7 til 11,7 afgrødeenheder, svarende til 170 til 1.170 FE/ha for at tilføre 2 L/ha Biobor 150 to gange på hhv. 4-6 bladstadiet og igen 14 dage senere.

Konklusionen ud fra ovenstående er altså, at **bor på risikoarealer er vigtigere end mangan**, hvis der skal prioriteres mellem enten at sprøjte med mangan eller bor. Undgå at behandle med bor og mangan i meget solrigt og varmt vejr. Ved dagtemperatur over 25 °C skal der sprøjtes om natten for at minimere risiko for svidninger. Derudover handler det om at udpege risikomarker og ikke blot plansprøjte alle arealer, da der er stor variation imellem forsøgene (og markerne), som også har svært ved at vise sikre merudbytter (signifikante merudbytter).

Overvej behandling på risikoarealer

Risikomarker for begge næringsstoffer er sandjord, hvor jorden er løs og tør samt jorde, der har et forholdsvis højt reaktionstal i forhold til jordtypen. Derudover kan marker, hvor der ikke er anvendt startgødning også være i risiko for bormangel, da startgødning ofte også indeholder bor. Derfor kan vi i år have et større behov for at tilføre bor til majs. Dog har flere placeret alt gyllen under majsrækken, og det giver bedre forhold for majs for at finde det bor, som er i gyllen.

Med mange ukrudtsmidler og tilsætning af næringsstoffer som mangan og bor skal der være et særligt fokus på, hvorvidt alt kan blandes i samme blanding, eller om der er behov for at køre en ekstra gang med for eksempel bor og mangan alene. Det er muligt på www.middeldatabasen.dk at skabe sig et hurtigt overblik over hvilke ukrudtsmidler, som kan blandes sammen med bor og mangan. Ved at søge produktet frem og se under emnet "anvendelse" er det muligt at se hvilke produkter, der kan blandes med uden problemer og hvilke produkter, som absolut ikke bør blandes i samme tankblanding. Derudover er der også en mellemvej, hvor erfaringer viser at der ingen problemer er med at blande midlerne, når visse forholdsregler følges. Sidstnævnte er altså "elastisk i metermål", og der er ingen hjælp at hente ved firmaerne bag, hvis der laves en uheldig tankblanding. Ved en kort gennemgang af eksempler på borprodukterne i nedenstående tabel 1 kan det kortfattet siges, at Harmony 50 SX IKKE bør blandes med borprodukterne, ligesom nogle manganprodukter også kan give udfordringer, når de tankblandes sammen med borprodukter.

Det er derfor under eget ansvar at iblande borprodukter i ukrudtssprøjtningen. Det sikre valg er at køre med bor alene efter anden ukrudtssprøjtning, hvor majs også begynder at have et større bladareal at sprøjte på og står med 6-8 blade. Det er også på dette tidspunkt, at majsens strækningsvækst begynder, og hvor behovet for optag af mangan og bor derfor må forventes at være større. Der anvendes en dosering svarende til ca. 150-300 g bor pr. ha som forebyggende behandling mod bormangel.

Tabel 1. Oversigt over eksempler på bor produkter til anvendelse i majsmarker, vejledende priser hentet fra middeldatabasen.dk.

Borprodukter (eksempler)	Indhold af bor [g/L, g/kg]	Pris [kr./L, kr./kg]	Dosering [L/ha, kg/ha]
BioBor 150	150	16,5	1-2
Bor 150 MEA	150	21,0	1-2
Solubor DF	175	25,0	1-1,7
YaraVita Bortrac	150	19,0	1-2
Profi Bor	150	-	1-2

Hold øje med roerne. De tørre forhold resulterer ofte i flere angreb af skadedyr, ligesom risikoen for manganmangel bliver større.

Skadedyr

En tør og varm periode resulterer altid i større angreb af skadedyr. Vi har da også set massive angreb af ådselsbillens larve, ligesom der også ses mange æg af bedefluen. Æggene af bedefluer finder du på bladundersiderne. Den nuværende første generation bedefluer anses for at være den mest betydningsfulde i roerne, da de små planter er mest følsomme for larvernes miner, mens de senere angreb har mindre betydning eftersom roerne om en måneds tid, når anden generation af bedefluerne flyver, er meget hurtige til at sætte nye blade.



Billede 1 Bedefluens æg sidder på bladundersiden (Foto: Thomas Harbo, SAGRO)

Ligesom for ådselsbillernes vedkommende skyldes den øgede forekomst af bedefluer i de seneste år også, at roefrøene ikke længere må bejdses med den effektive Gaucho-bejdse. Såvel bedefluen som ådselsbille(larve) bekæmpes med 0,2-0,3 kg/ha Lamdex. Der stilles ikke særlige krav til sprøjteteknikken på nuværende tidspunkt. Lamdex kan iblandes ved ukrudtsbekæmpelsen eller udsprøjtes som en single-sprøjtning, hvis det ikke er aktuelt at bekæmpe ukrudt.

Manganmangel

Det tørre forhold giver også større risiko for manganmangel – særligt hvis jorden er løs og reaktionstallet er højt for jordtypen. Manganmangel ses ikke så ofte i roerne, og symptomerne kan derfor være lette at overse. De klassiske symptomer er marmorerede blade, spidse blade og opret vækst.



Billede 2 Klassiske symptomer på manganmangel i bederoer er marmorerede blade (Foto: YARA)

Manganmangel afhjælpes ved udsprøjtning af almindelige manganprodukter som Biomangan, Mangansulfat 32, Mangannitrat 235 eller Nitraman 235, tilsat sprede-klæbemiddel. Som i andre afgrøder kan det være nødvendigt at gentage behandlingen, og det hjælper ikke at øge dosis ud over de 400-500 g mangan pr. ha. Manganprodukter kan ikke blandes med ukrudtsmidler, men er blandbare med Lamdex mod skadedyr. Hvor du ser manganmangel – særligt hvis det fortsætter, er der også forøget risiko for bormangel, som ligeledes ses, når jorden er tør og løs. Sprøjtning med bor skal dog først ske hen omkring rækkelukning.

Aktuelle overvejelser omkring vanding

Af planterådgiver Thomas Harbo

Det tørre vejr trækker desværre store veksler på vandingskapacitet og de tilladte mængder til indvinding med daglig fordampning på 4-5 mm i det blæsende vejr. Fortsætter tørken, som det desværre er udsigt til, vil de fleste derfor ret hurtigt skulle tage stilling til, hvordan vandingen skal prioriteres og disponeres i de kommende uger.

Der er flere ting at overveje i den forbindelse, og det er ikke muligt at give en generel anvisning på, hvordan du skal prioritere strategisk og mellem afgrøder på din bedrift. Følgende skal bl.a. vægtes i den forbindelse:

- Helt overordnet gælder, at "du skal give afgrøden chancen". Det skal forstås på den måde, at alle vandingsmaskiner nu bør være i drift på græs til afgræsning, slætgræs eller vårsæd.
- Slætgræs
 - Hvis du har tilstrækkelig græsensilage, kan du undlade vanding af slætgræsset i en periode. Græsset har kompensatorisk vækst og vil kunne kompensere for manglende vækst i en (kortere) periode, i løbet af den resterende del af vækstsæsonen.
 - Undlader du vanding, skal du også undlade at gødske græsmarken nu, men i stedet afvente udviklingen.
- Marker med nyt kløvergræsudlæg i dæksæd har ret tidligt behov for vanding, hvis de skal blive tilstrækkelig tætte, da dæksæden med det kraftigere rodnet "stjæler" vandet fra de mere spinkle græs og kløverplanter.
- Vårsæd har stort behov for vanding hen mod skridning hhv. blomstring for bælgeplanterne, men allerede fra begyndende strækning vil jorden på de letteste jordtyper være tømt for plantetilgængeligt vand. Mangler ærter og hestebønner vand i tiden op til blomstring, er risikoen en meget afkortet blomstringsperiode med ringe bælge- og frøsætning efterfølgende og dermed et meget begrænset udbytte.
- Vand først de afgrøder, som har størst værdi. Har du eksempelvis solgt maltbyg til en høj pris, skal du naturligvis prioritere disse marker.

Mulighed for forøget vandingstilladelse?

Af planterådgiver Vivi Ernstsén

Får du brug for ekstra vandindvindingstilladelse skal du kontakte kommunen. Du kan få hjælp hos SAGRO.

Vandingsmaskinerne kører på højtryk i skrivende stund, hvor vanding på mest sandede lokaliteter allerede har været i gang længe. Forsætter dette pres på vandingskapaciteten, kan den tilladte mængde pr. år blive overskredet. Kan du allerede nu se, at du med stor sandsynlighed vil få udnyttet dine vandingstilladelser, bør du snarest kontakte kommunen, så du ved, hvad du har at forholde dig til. I visse områder kan der være mere vand at søge om, mens andre områder kan være helt lukket.

Har du tidligere søgt om forøget vandmængde så tjek på tilladelsen, der viser, hvor længe den forøgede vandmængde er gældende; i Esbjerg Kommune er den forøgede vandmængde eksempelvis kun gældende i det ansøgte år.

En forøgelse af vandingstilladelsen SKAL søges inden mængden overskrides!

SAGRO har etableret et beredskab til at hjælpe med ansøgninger om forøgede vandindvindingstilladelser. Har du brug for hjælp til ansøgning om forøget vandmængde, kan du kontakte Per Lousdal på telefon 9629 6641 / 2910 2353.

REGLER OG TILSKUD

PLG-tilsagn med slæt må tidligst slås den 21. juni

Af planterådgiver Thomas Harbo

Der må tidligst tages slæt på tilsagnsarealer med PLG-slæt den 21. juni.

Selvom det er fristende at udnytte det tørre vejr til at slå hø på engarealer, må du tidligst slå dine marker med PLG-

tilsagn om slæt, tilsagn type 66 og 67, den 21. juni. Det er ét af de krav, du forpligter dig til at efterleve, for at få det ekstra tilskud på 1.050 hhv. 850 kr./ha.